

ALUMINIJ

Glasiilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Franc Meško — predsednik, Stane Tonejc, dipl. inž. — odgovorni urednik, Filip Dolinar, Stojan Kerbler, dipl. inž., Rozika Klančnik, Franc Klemenčič, Anton Kokol, Anton Kozoderc, Franc Lah, Ivo Tušek, Franc Vrlič.

Tisk ČP Mariborski tisk
Maribor
Rokopisov in slik ne vračamo

ŠT. 4

APRIL 1969

LETNIK VII.

Ob obletnici ustanovitve osvobodilne fronte

27. aprila poteče natanko 28 let, odkar je bila na pobudo CK KPS ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega ljudstva. Kot je to že navada, da radi ob takih zgodovinskih praznikih pogledamo tudi malce nazaj na prehojeno pot, mislim, da tudi tokrat ne bi smeli mimo tega datuma, saj je to eden takih zgodovinskih praznikov za slovensko ljudstvo, ki se ga moramo spomniti ter sočasno obuditi spomine na tiste mračne dni v mesecu aprilu 1941. leta, ko je bil tudi jugoslovanski narod pahnjen v vojno viхро in je postal kaj lahek plen nemškega in italijanskega fašizma.

Čeprav je 28 let že tak razmak od tistega zgodovinskega dne, da bi lahko šel ta datum v pozabo, pa prav gotovo zaradi svoje zgodovinske pomembnosti tega ni moč storiti, kajti ob tem dnevu nedvomno marsikateremu stopijo v ospredje strašni dogodki, ki so nastopili prav v aprilu mesecu 1941. leta. Pravzaprav je bilo odločeno vse že 27. marca, ko je jugoslovansko ljudstvo reklo svoj odločni ne, saj se je prav ta dan tudi sam Hitler odločil za napad na našo državo, svojo zamisel pa je dosledno izvedel že dober teden dni pozneje.

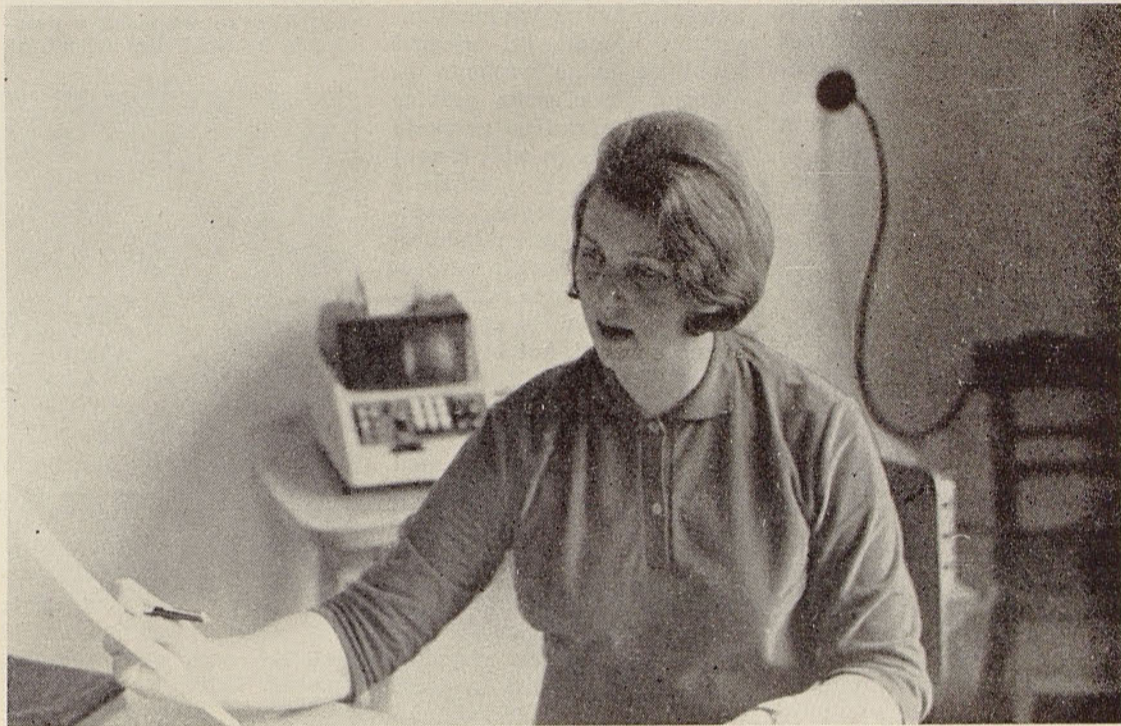
Nemški nacisti in njegovi sodelavci so bili prepričani, da jim je tudi Jugoslavija postala lahek plen, in da bodo iz tega ljudstva naredili svoje sužnje, ki jim bodo zelo verno služili. Čeprav je imel okupator tudi v naši državi dobre zaveznike v peti koloni, pa kljub temu tudi to ni nič pomagalo, kajti komunistična partija Slovenije je že ob marčevskih dogodkih dobro vedela, kaj preti jugoslovanskemu ljudstvu, kateremu je nemški fašizem napovedal konec obstoja. V tistih dneh je neprestano zasedal CK KPS ter pozival vse svoje člane, da naj čim-

prej stopijo v vojsko kot prostovoljci in se z vsemi silami uprejo okupatorju, ki je vedno bolj širil svoje nenasitno žrelo tudi proti drugemu kontinentu. Seveda je ta nepričakovani odpor slovenskega ljudstva zelo razjezil sovražnika, ki je hotel po vsej sili uveljaviti svojo voljo in prisiliti slovensko ljudstvo na pokornost. Zato je v silnem naletu svoje pohlepnosti besnel po naši slovenski zemlji ter preganjal vse tiste, ki so nosili v svojih srcih ljubezen do svoje domovine in z vsem svojim ponosom priznavali svojo pripadnost majhnemu slovenskemu ljudstvu. Prav gotovo ni nič hujšega za vsakega zavednega državljanca, kot je teptanje njegovih osnovnih pravic, zato je povsem razumljivo, da, če prav neznamen in majhen slovenski narod, nikakor ni mogel prenesti take žalitve in teptanja svojih osnovnih pravic in je zato vzel v roke orožje ter se uprl z vso močjo vsiljivemu sovražniku.

Danes, po 28 letih, ugotavljamo, da so bila izpolnjena vsa izročila in uresničene vse naše perspektive, katere so odprli taki in njim podobni zgodovinski dogodki, predvsem pa še sama ustanovitev Osvobodilne fronte ter zbor odposlancev slovenskega ljudstva. To so vsekakor tisti zgodovinski trenutki, ki morajo ob 28. zgodovinskem jubileju spomniti vsakega Slovenca na njegovo sveto dolžnost in obveznost do vsega tistega, za kar je moralo ugasniti toliko dragocenih življenj ljudi, ki niso zakrivali nič drugega kot to, da so sovražniku hoteli dokazati, da so zares pravi slovenski ljudje, ki so se proti sovražniku pregrešili le v tem, da so ljubili svojo rodno grudo.

Prav gotovo ni potrebno danes po tolikih letih ugotavljati, kaj

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pepca Firbas iz DE glinice

PRVI MAJ - PRAZNIK MEDNARODNE SOLIDARNOSTI

Le še nekaj dni nas loči od zgodovinskega prvomajskega praznika, ki letos sovpada s proslavo 50-letnice ustanovitve komunistične partije Jugoslavije in mesec in pol po zgodovinskem IX. kongresu ZKJ. Verjetno ni potrebno poudarjati pomembnosti tega mednarodnega praznika dela, saj je nedvomno 1. maj med vsemi prazniki naš največji praznik, kajti ne more biti večjega praznika, kot je mednarodni delavski praznik — praznik delovnega človeka, ki si je po mnogih letih krvavega zatiranja slednjič le priboril osnovne človečanske pravice in tako tudi postal edini gospodar vsega tistega, kar sam ustvarja s svojim delom.

Sončno prvomajsko jutro z rdečimi proletarskimi zastavami in svežim pomladanskim cvetjem v gumbicah ni le zgodovina, ampak je predvsem večno snujoča bodočnost vsega človeštva, predvsem pa še tistega dela, ki še vedno vzdihuje pod jarmom kolonializma ter se na vse načine bori, da bi čimprej dosegel svoje osnovne delavske pravice, ki mu kot človeku proizvajalcu tudi gredo.

Žal pa se je v zadnjem času temu kolonializmu priključilo tudi tisto, kar nihče od nas ni nikoli pričakoval, da si take

pravice do odvzema svobode nekemu narodu prilašča tudi največja socialistična država na svetu.

Toda mednarodno delavsko gibanje, katerega med drugim simbolizira tudi praznovanje prvega maja, je že tako široko in kvalitetno, da morajo z njim računati ne samo kapitalisti, ampak tudi vsi, ki sodijo, da si lahko lastijo v mednarodnem gibanju neomejene pravice in da le oni sami lahko odločajo o usodi malih narodov, ki se vse bolj rešujejo vezi, ki so jih mnoga leta prisiljevala na pokornost in poslušnost ter si želijo le pod okrilje rdeče zastave, ki jo mnogi še vedno štejejo za simbol puntarjev, nekdanj kmečkih, nato delavsko-kmečkih in danes že celih narodov in celin v boju zoper nasilje, zatiranje, rasno zapostavljanje in izkoriščanje v vseh oblikah.

Vendar pa gotovo ni samo to. Rdeča zastava je namreč širokim delavskim množicam sočasno simbol ljubezni, enakopravnosti, bratstva, požrtvovalnosti, socializma, ko-

munizma, sveta ki šele nastaja in o katerem imamo danes že vsak svoje mnenje ter izkušnje in seveda neskončne vizije o tem, kaj naj bi postal.

Vsi dobro vemo, da smo prav pod okriljem rdeče proletarske zastave pri nas izvojevali tisto, kar danes imamo in za kar se tudi nenehno borimo, da bi postalo še boljše. Mi, ki smo takoj po končani vojni leta 1945 pričeli sredi ruševin graditi svojo boljšo prihodnost v pomanjkanju in ob revni dediščini, najbolj znamo ceniti vse tisto, kar smo prestali, in zato tudi toliko bolj razumemo vse, ki si danes prav tako želijo pod zastavo proletariata.

Naš delavski razred in naš delovni človek danes ni več neznan, neizkušena in neizobražena množica, ampak postaja vse bolj osveščena v skupnost vezana osebnost. Naš sistem delavskega samoupravljanja nam je do danes prinesel mnoge pozitivne stvari, vendar pa je še kljub temu v tem sistemu mnogo stvari, ki

(Nadaljevanje na 2. strani)

Borisu Kidriču - Petru v spomin

Enajstega aprila je poteklo natanko šestnajst let, odkar je prenehalo biti junaško srce enega največjih sinov naše slovenske zemlje in našega največjega gospodarstvenika, ki je posvetil pretežni del svojega mladega življenja le enemu samemu cilju — da bi bil naš delovni človek zadovoljen in srečen, in, da bi slednjič dosegel tisto, za kar se je naš narod toliko let bojeval.

Kruta usoda ni mogla mimo njega in se je celo poigrala z njegovim mladim življenjem, saj je moral pokojni Boris umreti dan potem, ko je proslavil svoj enainštirideseti rojstni dan. Ker naša tovarna nosi njegovo ime, mislim, da je popolnoma prav, da se ob tej pomembni obletnici smrti našega heroja, spomnimo tistih

žalostnih in turobnih dni, ko smo pred 16 leti zvedeli za grenko in bolečo novico, da je za vselej nehalo biti srce našega Borisa.

Tokrat skoraj nihče ni mogel verjeti te krute resnice, da je moral od nas človek, ki je vse svoje življenje posvetil le svojemu ljudstvu, katerega je tako neizmerno ljubil in spoštoval.

Vsem nam je prav gotovo tudi znano, da Borisova mladost ni bila niti malo rožnata, in, da je prav zato že kot študent bil predan borec za delavske pravice, saj je že v svojem šestnajstem letu postal član SKOJ, samo leto po tem pa je že bil aretirán in obsojen na eno leto zopora zaradi svoje politične aktivnosti. Svojo kazen je

(Nadaljevanje na 2. strani)

Za praznik dela 1. maj čestitajo kolektivu vodstvo podjetja, samoupravni organi, družbenopolitične organizacije in uredništvo

PRVI MAJ PRAZNIK MEDNARODNE SOLIDARNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

jih bo še treba prilagoditi naši trenutni situaciji.

Če hočemo namreč po samoupravnih poti obvladati čedalje bolj zahtevne probleme razvijajoče se socialistične družbe v mednarodnem in domačem obsegu, se mora vsak zamisliti nad svojim delom in ravnanjem, kajti politika ni privilegij, ampak je le naša skupna dolžnost.

Do danes nam je reforma razkrila že mnoge naše slabosti, iz katerih so zrasle tudi različne ideje za njihovo obvladovanje. Mnogi še vedno menijo, da je takim težavam vzrok samoupravljanje, ki pač po mnenju nekaterih baže vnaša v sodobno urejene tehnološke postopke prvine neurejenosti in samovolje, zato pa drugi menijo, da je samoupravljanje še premalo, da delovni človek še vedno ne odloča ali tudi ne more odločati kot dober gospodar v socialistični družbi.

Kljub mnogim težavam in problemom smo dosegli v samoupravljanju lep korak naprej, čeprav je še seveda mnogo pomanjkljivosti, ki ovirajo širši razmah samoupravljanja. To nam je jasno nakazal tudi IX. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, ki nas je opozoril na vse naše napake in nam tudi nakazal smernice za bodoče delo. Tako je sedaj le odvisno od nas samih, da se čimprej rešimo spon, ki nas še obdajajo in hromijo naš samoupravni sistem.

Prvi maj, praznik mednarodne solidarnosti, prav go-

tovo vsak po svoje občuti. Vse, kar smo v minulem obdobju dosegli, nas navdaja ob našem največjem prazniku s ponosom in nam utrjuje zavest, da je z združenim delom moč spreminjati svet in odnose v njem.

Mnogi narodi še vedno s ponosom gledajo na našo državo in občudujejo hrabrost našega delovnega ljudstva, ki se je v preteklosti moralo hrabro in trdo boriti proti raznim vrstam razrednih sovražnikov.

In prav ta naša minula borba nas, Jugoslovane, še bolj obvezuje, da ostanemo tudi v bodoče svetel vzgled marsikateremu narodu pri njegovi borbi za svojo svobodo in osnovne človečanske pravice ter za demokratično notranjo ureditev. Zato je tudi 1. maj čas, ko naj vsak samokritično oceni svoj dosedanji doprinos v našo skupno zakladnico.

Čeprav smo mnogo naredili, pa si kljub temu lahko očitamo, da še vedno marsičesa nismo opravili, kot bi to bilo treba in kot to zahtevamo od delovnega človeka — samoupravljalca.

Zato naj ne bo nikogar med nami, ki bi 1. maja ne čutil, da nam je vsem drag kot človek z vsem, kar je v njem nepojmljivo, enkratno in vtakano v zgodovino mednarodnega delavskega gibanja.

Vsem članom delovnega kolektiva in njihovim svojkem iskreno čestitamo k prazniku dela, z najboljšimi željami za njihovo osebno srečo ter za še večji uspeh in razcvet našega podjetja.

NAJ ŽIVI 1. MAJ — MEDNARODNI PRAZNIK DELA IN MEDNARODNI PRAZNIK SOLIDARNOSTI!

Franc Meško

Borisu Kidriču - Petru v spomin

(Nadaljevanje s 1. strani)
moral presedeti v zaporih mariborske kaznilnice, v kateri so morali prestajati kazen tudi pravice, med katerimi je bil mnogi drugi borci za narodne tudi naš tovariš TITO. Toda, če so takratne oblasti mislile, da bodo s tem enoletnim zaporom preobrnilo srce mladega revolucionarja, so se zares zmotile, čemur je bil največji dokaz to, da je Boris takoj, ko je prišel iz kaznilnice, pričel obnavljati razbite vrste partijske organizacije, ki so se razbile ob šestojanuarski diktaturi.

Predolgo bi bilo, da bi naštevati vse zasluge pokojnega Borisa-Petra, vsekakor pa ne moremo mimo tistih najbolj bistvenih, ki so imele v poznejšem času močan vpliv tudi na to, kar je danes pri nas — to je delavsko samoupravljanje.

Dobro nam je znano, da je bil pokojni Boris prvi predsednik slovenske vlade takoj po osvoboditvi, in, da je že leto po osvoboditvi postal minister za industrijo zvezne vlade, in, da je poleg tega zavzemal tudi druge visoke položaje v okviru zveze. Mislim, da smo ga vsi zelo dobro poznali in da se zato prav nič ne čudimo temu, če je takrat pokojni Peter užival največje simpatije vsega jugoslovanskega naroda, ki ga prav tako ceni še danes, čeprav

že šestnajst let po njegovi smrti, čemur je najboljši dokaz to, da je danes v Jugoslaviji že nešteto šol, podjetij in ustanov ter celo naselij, ki nosijo njegovo ime in priimek. In prav zato moramo biti ponosni tudi mi, ki delamo v tovarni z njegovim imenom in mnogi stanujemo tudi v naselju, ki se prav tako imenuje po pokojnem revolucionarju.

Tako, kot mi, je tudi naša mlada generacija, ki pokojnega Petra ni poznala, dolžna, da s spoštovanjem gleda na tega našega narodnega heroja, vendar nas starejše pri tem veže sveta dolžnost, da mladi generaciji povemo vse o tem ljudskem junaku in nenehnem borcu za to, kar uživajo danes vsi mladi. Vedno in povsod imejmo pred očmi, to da se pokojni Peter ni hotel predati niti v najhujših časih in da nam naj bo prav to za svetel vzgled in smernica za bodoče delo. Predvsem pa ta naloga pada še na nas, ki delamo v kolektivu, ki nosi njegovo ime. Bodimo vsaj delno tisto, kar je bil pokojni Boris Kidrič-Peter in se trudimo, da bomo s svojim marljivim in vestnim delom najbolj dostojno proslavili ta spominski dogodek in se tako vsaj delno oddolžili svojemu junaku! Naj bo večna slava našemu Petru, mi pa ohranimo njegove ideje!

Pomembni sklepi z 9. in 10. seje delavskega sveta

24. februarja je bilo 9. in 10. zasedanje delavskega sveta. Na devetem zasedanju je bila sprejeta in potrjena inventura, na desetem zasedanju pa je delavski svet obravnaval zaključni račun podjetja in ga potrdil v predloženi obliki, skupaj s poslovnim poročilom. Na tej seji je delavski svet odločil še o teh pomembnejših zadevah:

Dodatek na dopust v letu 1969

Na osnovi določil pravilnika o izplačevanju iz sredstev skupne porabe za letni dopust članom delovne skupnosti v gotovini je delavski svet sklenil, da

vilnika o pripravah pripravila komisija za kadrovanje in štipendiranje, delavski svet pa ga je sprejel.

Dopolnitve pravilnika o varstvu pri delu

Zaradi potrebe po zaščitnih sredstvih na posameznih delovnih mestih sta služba varstva pri delu in komisija za varnost pri delu pripravili osnutek dopolnitev tabelarnega dela pravilnika o varstvu pri delu. — Dopolnitve so bile izobešene tako, da so imeli člani delovne skupnosti možnost dati pripombe na dopolnitve pravilnika. —

Pri pranju Kelly filtra

je v letu 1969 treba izplačati vsakemu članu delovne skupnosti 500 din, ko nastopi redni letni dopust (po čl. 3 pravilnika o izplačevanju sredstev skupne porabe za letni dopust), in 50 din po čl. 4, t. j. če član delovne skupnosti, ki ima nad 4 člane družine, v kateri je samo on zaposlen, dobi za vsakega člana nad 4 člane še 50 din, če se izkaže, da je bil z več kot 4-člansko družino na dopustu.

Delavski svet je obravnaval spremembe in vse pripombe in jih sprejel.

Komisija za narodno obrambo

V komisijo za narodno obrambo v našem podjetju je delavski svet imenoval naslednje člane: Janez Kostanjevec, predsednik, in člani: Franjo Grünfeld, dipl. inž., Stane Tonejc, dipl. inž., Franc Gnilšek, dipl. inž., Ljubo Komelj, Franc Lončarič in Simon Pešec.

Program investicij za leto 1969

Delavski svet je razpravljal o programu investicij, ki bi jih morali opraviti v letošnjem le-

tu. Delavski svet je dal načelno soglasje k programu in sklenil, da bo o odobritvi sredstev za posamezne investicije razpravljajal po predložitvi kompletnih elaboratov.

Program, po katerem bomo spreminjali statut in druge splošne akte

Nova zakonodaja o poslovanju podjetij, v prvi vrsti spremembe ustave SFRJ in SR Slovenije in drugih zakonov, kot so temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka, zakona o knjigovodstvu delovnih organizacij, spremembe zakona o sredstvih, spremembe temeljnega zakona o podjetjih in izvajalni predpisi teh zakonov, narekujejo tudi našemu podjetju, da spremenimo in uskladimo statut in druge splošne akte (pravilnike). Delavski svet je razpravljajal o programu, po katerem bi spreminjali tako imenovano notranjo zakonodajo. Program je sprejel. Upravni odbor je na seji 14. III. 1969 imenoval komisijo, ki bo pripravljala osnutke sprememb splošnih aktov v naslednjem sestavu: Milan Longhino, predsednik, in člani Marjan Bizovičar, Janko Babnik, dipl. jurist, Adolf Kosi, Anton Kozoderc, Anton Kurilič, Jože Zupanič, Slavko Janžekovič in Janko Lah.

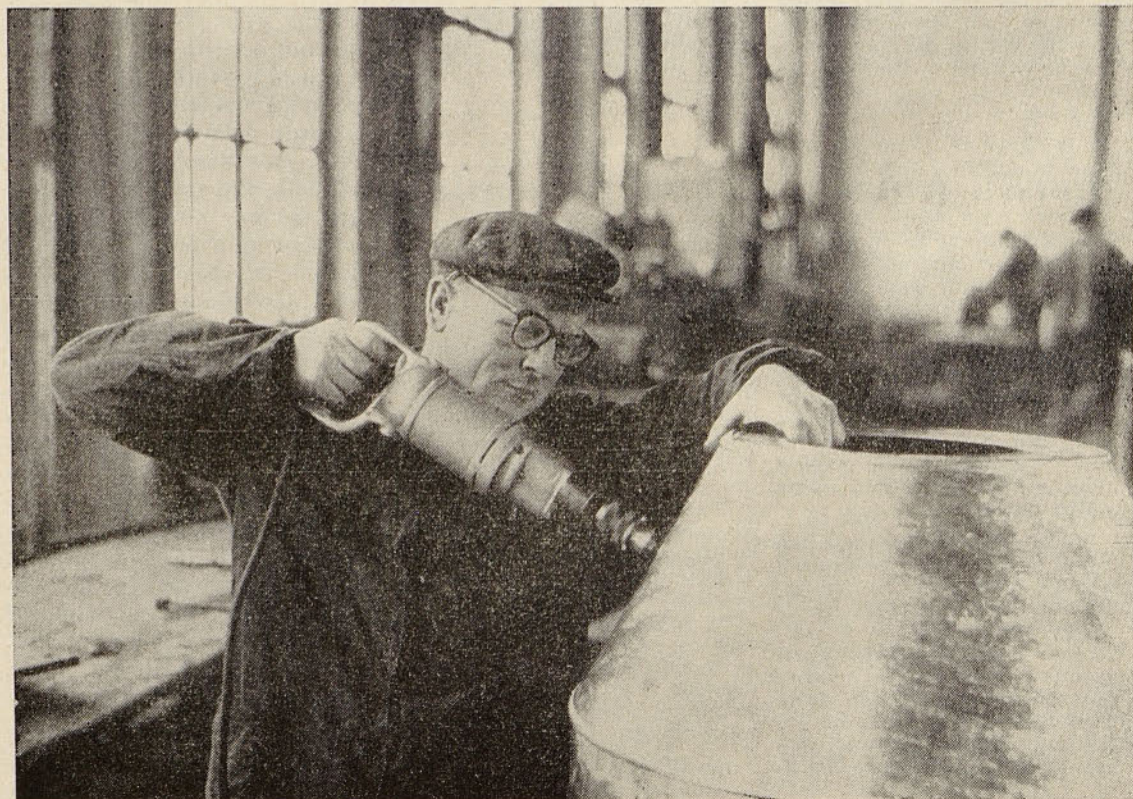
Postopek za imenovanje vršilcev dolžnosti vodij DE

Delavski svet je sprejel postopek, po katerem bomo v bodoče v našem podjetju imenovali vodje delovnih enot.

Pri imenovanju vodij delovnih enot, predvsem pa pri imenovanju vršilcev vodij delovnih enot, je prihajalo do nejasnosti, zaradi česar je bilo potrebno določiti postopek, po katerem bodo v bodoče imenovani vršilci vodij delovnih enot.

Na tej seji je DS razpravljajal še o ponovnem sprejemu delavcev, obravnaval prošnje in pritožbe, odobril posojilo za individualno stanovanjsko izgradnjo (po izrednem postopku), odobril plačilo računov, poslušal poročila o službenih potovanjih v inozemstvo, odobril nabavo in odpis osnovnih sredstev in potrdil plačila raznih računov.

K. -n.

Karl Spolenak pri pripravljaju izolacijske kape

Zasedanja delavskega sveta

11. redna seja delavskega sveta je bila sklicana z namenom, da bi razpisali volitve v organe upravljanja podjetja. Volitve na tej seji niso bile razpisane. Po sprejemu ustavnih amandmajev je ostalo precej odprtih vprašanj okrog volitev samoupravnih organov v delovnih organizacijah, dan pred sejo delavskega sveta pa smo zvedeli, da je zvezna skupščina sprejela zakon o prenehanju veljavnosti določb zveznih zakonov, s katerimi so urejena vprašanja, na katera se nanaša ustavni amandma XV. Zaradi tega je bilo sprejeto mnenje, da počakamo z razpisom volitev v organe samoupravljanja našega podjetja.

V nadaljevanju se je delavski svet razpravljal in sklepal o naslednjih zadevah:

Načrt sprejema pripravnikov v letu 1969

Delavski svet je sprejel načrt sprejema pripravnikov v naše podjetje v letu 1969. Kot pripravnike bomo sprejeli:

diplomiranega inženirja kemije analitske smeri, 2 diplomirana inženirja strojništva, 2 diplomirana ekonomista, profesorja matematike in 7 metalurških tehnikov (pripravnštvo bodo opravljali v izmeni).

Spremembe v družbeni prehrani

Upravni odbor je razpravljal o sedanjem sistemu nabavljanja in delitve malic v podjetju. Na osnovi izdelanih predlogov služb

podjetja je predlagal svetovni proizvajalcev delovnih enot, da naj razpravljajo o spremembah v družbeni prehrani. S predlogom upravnega odbora so vsi sveti proizvajalcev delovnih enot soglašali, zato je delavski svet sklenil naslednje:

— s 1. majem 1969 prenehajo veljati živilski bloki, s katerimi so do sedaj člani delovne skupnosti nabavljali malice v obratu družbene prehrane, namesto letih pa bo uveden stalni mesečni dodatek vsakemu članu delovne skupnosti v znesku 30 dinarjev, ki mora biti izplačan za mesec maj pri akontaciji osebnih dohodkov, ki bo izplačana članom delovne skupnosti ob 1. maju 1969;

— z dobaviteljem toplih in hladnih malic je dolžno vodstvo podjetja skleniti dogovor o nadaljnjem dobavljanju teh malic v podjetje in urediti vse odnose, ki jih bomo imeli z dobaviteljem. Sistem delitve tople malice je spremeniti tako, da se prepusti dobavitelju tople malice tudi delitev le-te;

— zaradi teh odločitev preneha potreba po nekaterih delovnih mestih v družbeni prehrani, zato je dal delavski svet soglasje k ukinitvi nepotrebnih delovnih mest v družbeni prehrani.

Poslovanje počitniškega doma v sezoni 1969

Počitniški dom »Aluminij« v Crikvenici bo v letošnji sezoni posloval z enakimi zmogljivostmi kot v preteklem letu. Predstavnikom podjetja je uspelo s skupščino občine v Crikvenici skleniti dogovor, da še letos ostanejo vikendske hišice pri po-

čitniškem domu. Organi upravljanja so bili mnjenja, da v letošnjem letu ne bi najemali prostorov za prenočevanje v sosednjih hišah, prav tako pa ne bi sprejemali tujih gostov na hrano. S tem bi dosegli večjo udobnost za naše delavce, ki bodo letovali letos v Crikvenici.

Delavski svet je že na zadnji seji določil cene penzijskih uslug, ki bodo letos: za odrasle 20 din dnevno v stavbah in 15 din dnevno v vikendskih hišicah, za otroke do 10 let starosti 15 din v stavbah in 10 din v vikendskih hišicah. Enake cene bodo veljale tudi za upokojene člane naše delovne skupnosti in njihove ožje družinske člane s tem, da lahko upokojenci letujejo v času, ko zmogljivosti počitniškega doma niso zasedene s člani naše delovne skupnosti.

Delavski svet je določil tudi osebne dohodke osebnih počitniškega doma, ki bodo znašali za sezonskega vodjo 1400 dinarjev, za kuharico 1200, za natakarico in servirko 1000, za polkvalificirano kuharico 900 in polkvalificirano sobarico, perico in likarico 900 dinarjev.

Odobrena so bila tudi sredstva za izgradnjo kanalskega omrežja ob počitniškem domu. Predračun izgradnje kanalskega omrežja znaša 63.600 dinarjev.

Letno poročilo službe varstva pri delu

Delavski svet je potrdil letno poročilo službe varstva pri delu za leto 1968 in program ukrepov za izvajanje varstva ljudi pri delu za leto 1969, in to v obliki, kot ga je pripravila služba varstva pri delu z dopolnitvami, ki jih je sprejela komisija za varstvo pri delu.

Razdeljena so sredstva za dotacije

Vsi sveti delovnih enot so obravnavali predlog upravnega odbora za razdelitev sredstev za dotacije društvom in organizacijam. S predlogi upravnega odbora so v večini primerov soglašali. Delavski svet je zaradi tega razdelil sredstva za dotacije društvom in organizacijam v naslednjih zneskih:

Splošna bolnica Ptuj bo dobila 200.000 din s tem, da se ji ta dotacija dodeli v dveh delih, in sicer polovico v letošnjem letu, drugo polovico pa v prihodnjem letu, — skupščina občine Ptuj dobi 5000 din za kritje stroškov ob 1900-letnici Ptuja s tem, da iz tega zneska izloči 2000 din za obnovitvena dela gimnazije Ptuj, — tovarniški odbor sindikata Kidričevo dobi za svoje potrebe 900 din, za potrebe godbe pa 700 din, — TVD Partizan Kidričevo dobi 1000 din, nogometni klub Aluminij, Kidričevo 1100 din, — krajevna skupnost Kidričevo 1500 din, Aero klub Ptuj 770 din, društvo inženirjev in tehnikov Kidričevo 150 din, DPD Svoboda Kidričevo 250 din, osnovna organizacija ZK TGA Kidričevo 10 din, Avto-moto društvo Kidričevo 200 din, aktiv Zveze mladine TGA Kidričevo 35 din, organizacija zveze borcev NOV Kidričevo 40 din, strelska družina Kidričevo 300 din, krajevni odbor SZDL Kidričevo 80 din, krajevni odbori socialistične zveze delovnih ljudi Lovrenc, Ptujška gora, Majšperk, IV. teren Ptuj in prosvetno društvo Cirkovce po 15 din, osnovna šola Kidričevo 100 din, osnovni šoli Leskovec in Zetale po 50 din, občinska zveza prijateljev mladine Ptuj 50 din, amaterski fotokino klub Kidričevo 30 din, krajevni odbor RK in KO zveze vo-

jaških vojnih invalidov Kidričevo po 15 din, društvo prijateljev mladine Kidričevo 50 din, glasbena šola Ptuj 30 din, osnovne šole Majšperk, Cirkovce in Videm pri Ptujju po 25 din.

Prošnje za dotacije je še vložilo več drugih društev in organizacij iz širše okolice podjetja, vendar le-tim organi upravljanja niso odobrili dotacij.

Spremembe pravilnika o dodeljevanju stanovanj

Že dalj časa so člani delovne skupnosti dajali pripombe na določila pravilnika o dodeljevanju stanovanj, predvsem pa na 6. člen, ki je določal prednostno pravico pri dodeljevanju stanovanj. — Upravni odbor je uvedel postopek za spremembo tega člena pravilnika in nato obravnaval vse pripombe. Menil je, da je pripomba, ki jo je podalo predsedstvo sindikata našega podjetja, umestna, zato je predlagal delavskemu svetu, da jo sprejme. — Delavski svet je ta predlog sprejel. Prednost

Adaptacija samskega doma

Delavski svet je sklenil, da je treba polovico samskega doma predelati v družinska stanovanja, tako da bodo namesto sedanjih samskih sob tam 4 enosobna stanovanja, 4 trosobna stanovanja in 16 dvosobnih stanovanj. Predračunska vrednost te adaptacije je okrog 569.589 din. Financiranje te adaptacije bremeni sredstva skupne porabe (sredstva za stanovanjsko izgradnjo) po najugodnejšem načinu za podjetje, o čemer je treba skleniti potrebne dogovore z banko.

Razno

Delavski svet je na tej seji odobril odpis in odprodajo neuporabnih osnovnih sredstev v skupni sedanji vrednosti ca. 90.000 din odpisal prostore v kleti 30-stanovanjskega bloka v Trubarjevem naselju v Ptujju iz stanovanjskega fonda našega podjetja, ker niso primerni za stanovanje, odobril je odpis raz-

Vida Stiplovšek pri fotometričnem določanju silicija v glinici

pri dodelitvi stanovanja bo sedaj imel tisti član delovne skupnosti, ki bo imel največ točk, izračunanih po posebni formuli. Kako si izračunamo točke, objavljamo v posebnem sestavku.

Sprejem študentov na počitniško prakso

Delavski svet je sklenil, da bomo v letošnjem letu sprejeli na počitniško prakso 30 študentov iz različnih šol. Nagrade za praktikante bodo: za III. in IV. letnik srednje in visoke šole 400 din, za I. in II. letnik srednje, višje in visoke šole 350 din, za dijake administrativne šole pa 300 din. Praktikanti bodo dobili v času prakse tudi denarno nadomestilo za malico v vrednosti bloka za malice za čas počitniške prakse.

Odobritev nabave osnovnih sredstev

Na predlog kapitalne izgradnje je delavski svet odobril 2.101.000 din za rekonstrukcijo kalcinacijskih peči in skladišča mazuta, za nabavo vertikalnega livnega stroja pa 67.620 din. Za potrebe DE aluminij je bila odobrena nabava objemnih klešč za dvigavanje odlitkov večjih presekov v vrednosti okrog 25.000 din in aparat za kvantitativno določanje kisika, ki stane 34.000 din. Vsa ta osnovna sredstva bodo nabavljena v breme amortizacijskih sredstev podjetja.

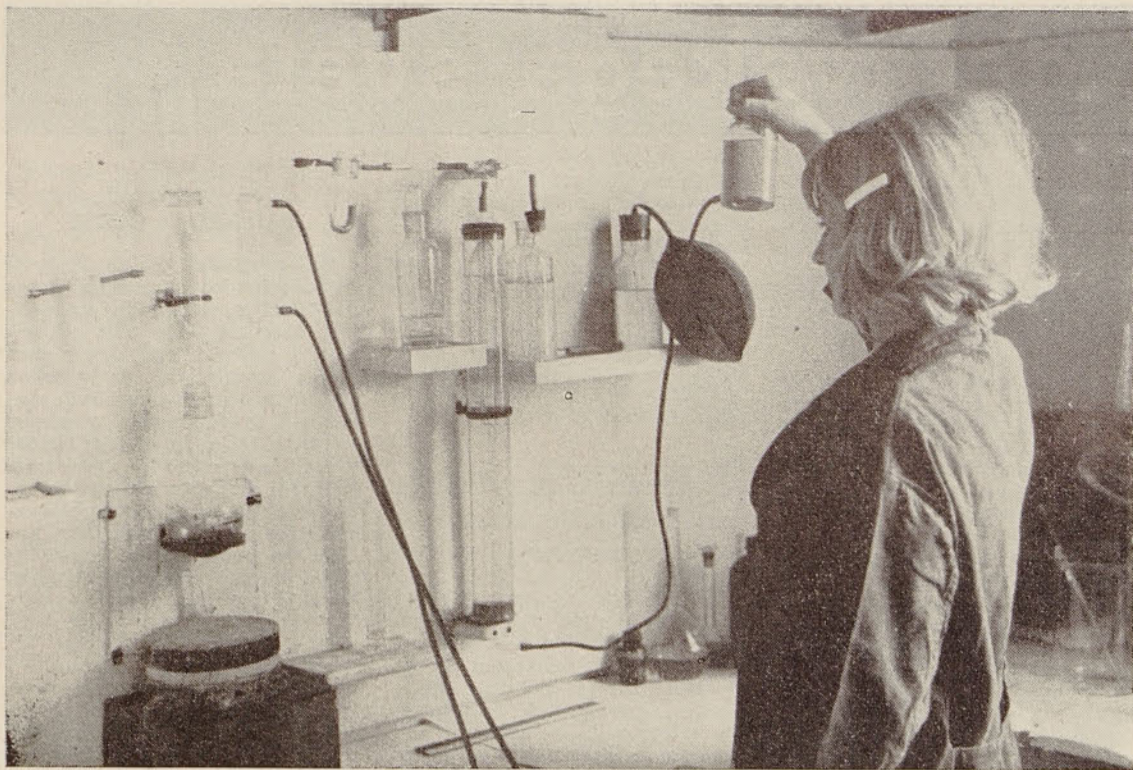
Barvna televizija

Proizvajalci barvnih televizorjev v Zvezni republiki Nemčiji računajo, da bodo v letošnjem letu prodali doma oziroma izvozili skupaj okrog 300.000 barvnih televizorjev. Po statističnih podatkih je bilo v Zvezni republiki Nemčiji sredi leta 1968 prijavljenih 150.000 televizorjev za sprejem barvne televizije.

Barvna televizija si tudi v Sovjetski zvezi uspešno utira pot. Proizvodnja sprejemnikov za barvni program teče že tretje leto in bo letos dosegla 92.000 sprejemnikov, za prihodnje leto pa računajo že s številko 200.000. Lani so tedensko oddajali 6 ur barvnega programa, letos oddajajo 12 ur, prihodnje leto pa bo tedenski barvni program trajal že 20 ur.

Nakladanje

Iz laboratorija

Ob konferenci mladih

Dolgo pričakovana konferenca aktiva ZMS je končno za nami. Lahko smo zadovoljni prav zato, ker je sploh bila in ker ni bila zgolj sama sebi namen. Enak odnos do konference kot mnogo mladih, je pokazala tudi večina vodilnih starejših tovarišev. Sicer pa to ni imelo bistvenega vpliva na potek konference, ampak bolj na vsebino. Predvsem se je poznala odsotnost mladih iz proizvodnih obratov in vzdrževanja, kjer je čutili njihovo največje nezadovoljstvo. Gre le za posamezne primere zapostavljanj, konfliktov in podobno, medtem ko splošnega nezadovoljstva ni opaziti.

Zavesti mladih in njihove prisotnosti v kolektivu ne smemo soditi pavšalno le po njihovem odzivu na konferenci, ker obstaja za to veliko objektivnih in verjetno tudi nekaj subjektivnih vzrokov. Nekaj teh smo ugotovili na konferenci sami. Predvsem smo iskali vzroke v reorganizaciji zveze mladine Jugoslavije in ugotavljanju novih oblik in metod dela. Tu se je zataknilo tudi na drugih višjih ravneh organiziranosti. Prepuščeni smo praksi, da pokaže tisto, kar je za mladega človeka danes še zanimivo in sodobno. Ni se mogoče čez noč otresti »železne srajce« in pozabiti na vse staro ter se po čudežnem receptu lotiti nove organiziranosti in novih akcij, kot posledice potreb današnjega mladega roda. Žal bomo morali predvsem čakati, opazovati in študirati, če bomo želeli mlade ponovno združiti, ne le okrog idejnega jedra — aktiva mladih komunistov, ampak tudi ob vseh pomembnih akcijah kot so volitve, sprejemanje važnih samoupravnih aktov ipd.

Poročilo o delu aktiva v preteklem letu sicer ne konkretizira vseh akcij, ker so se odvijale v glavnem individualno in jih je zato preveč za naštevavanje, zato pa omenja nekaj množičnih, tudi že tradicionalnih, ki so vse uspešno služile svojemu namenu in se tako tudi končale. Zelo pomembna je ugotovitev, da kljub slabemu sodelovanju večjega števila mladih, delovni program vodstva aktiva ni ostal okrnjen, ampak je bil v okviru realnih možnosti v celoti realiziran, seveda po zaslugi nekaj delovnih posameznikov.

Slab odziv mladih v TGA ob akciji vključevanja v ZK je lahko pojasniti tudi z dejstvom, da je relativno malo takšnih, ki v organizaciji ZK vidijo svoj

napredek, ker pač temu dajo prednost pred družbenim. Zelo verjetno pa v kolektivu niti ni potrebnega števila mladih kadrov za ZK in bo te potrebno šele vzgojiti. Kljub temu pa je vendar bilo nekaj mladih sprejetih v Zvezo komunistov, ki pa žal predstavljajo le zgolj povečanje števila članstva, ne pa tudi povečanja svoje aktivnosti in gibanja organizacije. Izraženo je bilo upanje, da bo 9. kongres ZKJ pozitivno vplival na odločitve mladih za delo v Zvezi komunistov.

Poudarjeno je bilo delo, kajti samo članstvo v organizaciji pri današnjih nalogah Zveze komunistov ne pomeni ničesar.

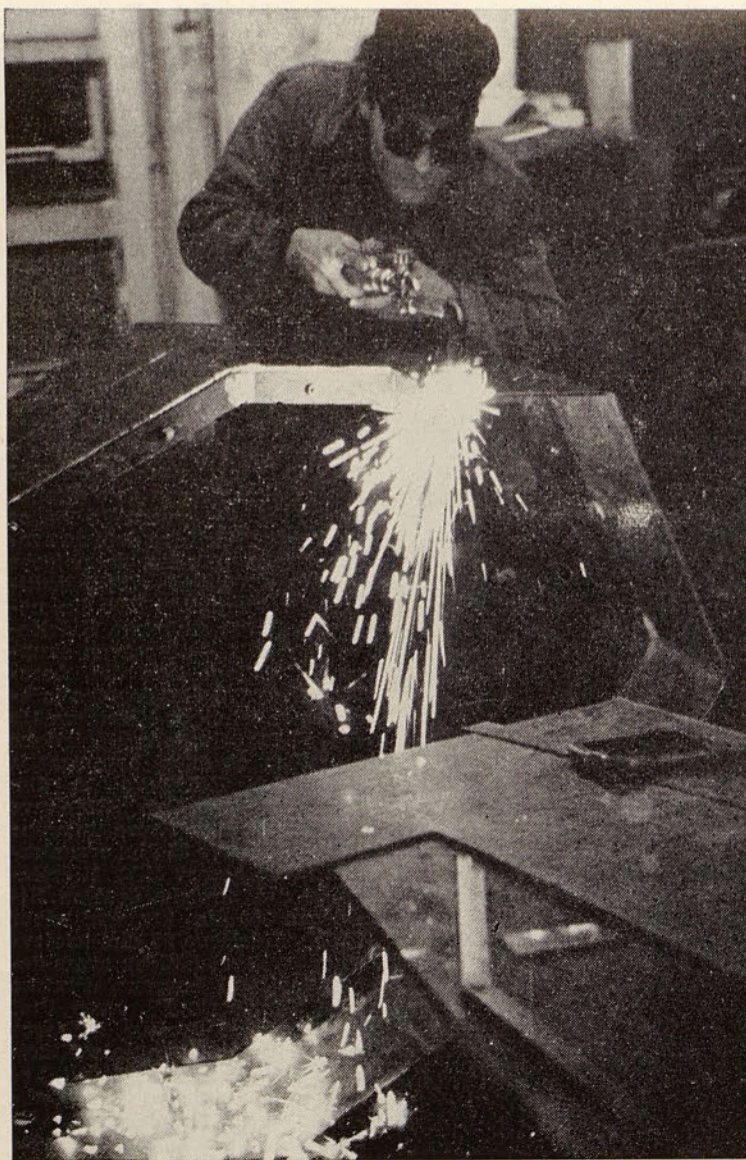
Prav zato je bilo na konferenci mladih zopet govora o aktivnosti mladih komunistov kot novi obliki in metodi dela, ki bi končno morala zaživeti in združiti vse delovne in napredno misleče mlade ljudi. Pri tem ne bi smeli upoštevati togih misli nekaterih starejših članov Zveze komunistov, ki dovoljujejo delovanje v okviru aktiva mladih komunistov le mladim članom ZK. Ze sam naziv potrjuje odprtost dela in svobodno odločanje vseh mladih komunistov za sodelovanje. Vsi ti mladi komunisti, ki so z delom in disciplino dokazali svojo visoko socialistično zavest in s tem že nakazali svojo smer naprej, bodo slejkoprej vstopili v organizirane vrste Zveze komunistov.

Tako je tudi edino pravilno. Mladi ne želijo v Zvezo komunistov zato, da si s tem zagotovijo dobro karakteristiko, ne da bi to predhodno dokazali s svojim zglednim delom in disciplino. Prehajamo pa tudi v obdobje, ko intenzivni razvoj popolnoma okupira mladega človeka, vse do pridobitve poklica in šele potem lahko prične kot posameznik tudi družbeno in politično koristno delovati v sredini, kjer se nahaja, če ga je le ta pravilno sprejela.

Slišati je bilo tudi kritične pripombe na stalne parole, da mladi ob vsakih volitvah v samoupravne organe na vseh ravneh prispevajo s svojimi predstavniki le k strukturi kandidatov, zelo malo pa h kvaliteti. Takšna utemeljitev kandidate mladega človeka mu že v naprej daje velike možnosti za neuspeh, saj ga v očeh volivcev popolnoma napačno okarakterizira. Ugotovili so tudi, da je majhno število mladih v organih upravljanja ne le posledica že omenjenega kandidiranja,

ampak delno tudi realna slika njihove angažiranosti. Minil je čas, ko so mladi morali zahtevati mesto v teh organih. Danes je že jasno, da je sodelovanje mladih v samoupravljanju potrebno in koristno, pa ne zaradi strukture članov teh organov, ampak zaradi »strukture« problemov in nalog, ki so pred njimi.

V diskusiji je bilo omenjenih tudi nekaj že »tradicionalnih« pripomb, kot je slaba in neustrezna kadrovska zasedba, pri čemer močno trpi strokovnost dela, in ne samo to. Posledice (Nadaljevanje na 8. strani)

Iz strojne delavnice

SPREMEMBE V PRAVILNIKU

O DODELJEVANJU STANOVANJ

S tem, ko so pričele veljati spremembe v Pravilniku o dodeljevanju stanovanj, bo komisija za skupno potrošnjo in družbeni standard razdeljevala stanovanja po prednostni pravici, ki se drugače ugotavlja kot do sedaj. Dosedanji 6. člen Pravilnika o dodeljevanju stanovanj je določal, da se stanovanja dodeljujejo in zamenjujejo po naslednjem vrstnem redu:

1. vodilnim delavcem in delavcem z visoko in višjo strokovno izobrazbo, 2. srednje strokovnim in visokokvalificiranim delavcem, 3. kvalificiranim delavcem in 4. ostalim članom kolektiva po važnosti dela, ki ga opravljajo.

Po novih določilih 6. člena pravilnika se prednost pri dodelitvi stanovanja ugotavlja po točkah in sicer, prednost pri dodelitvi stanovanja ima tisti delavec, ki ima po sledeči formuli večje skupno število točk A: $A = I + D \times 20 + L \times 20$

pri tem pomeni:

I = število točk za izobrazbo po sledeči tabeli:
visoko strokovna izobrazba = 400 točk, višja strokovna izobrazba = 350 točk, srednja strokovna izobrazba = 300 točk, visoka kvalifikacija = 250 točk, kvalifikacija in nižja strokovna izobrazba = 200 točk, polkvalifikacija = 150 točk, brez kvalifikacije = 90 točk.

D = (družinski člani) žena ali mož, ki ni nosilec stanovanja,

število otrok in ostalih družinskih članov, ki so v skupnem gospodinjstvu s prosilcem stanovanja (zaradi tega bo potrebno priložiti k prošnji tudi potrdilo o skupnem gospodinjstvu), L = neprekinjena delovna doba v našem podjetju, zmanjšana za dve leti, kolikor je pogoj za dodelitev stanovanja.

Gornjemu skupnemu številu točk A se v primeru, da je tudi zakonec zaposlen v našem podjetju, doda 10 točk, ki jih ima ta zakonec za izobrazbo po gornji tabeli.

Vodilnim delavcem v podjetju se po seštevku vseh točk po gornji formuli doda še 200 točk.

S to spremembo pravilnika je doseženo to, da ni izobrazba edini prednostni pogoj pri dodelitvi stanovanj. Pred sprejemom takšnih kriterijev za dodelitev stanovanj je bil napravljen tudi pregled prednosti dodelitve stanovanj vseh prosilcev za stanovanja. Iz tega pregleda je razvidno, da dobijo polkvalificirani delavci po tako spremenjenih določilih 6. člena stanovanje pred visokokvalificiranimi delavci, če imajo več družinskih članov in če so dalj časa zaposleni v podjetju.

Delavski svet je nadalje sprejmenil tudi določila 7. člena in 15. člena. Spremenjen 7. člen se glasi: »Izjemoma se lahko dodeli stanovanje tudi osebam, ki ne izpolnjujejo pogojev iz čl. 5 in 6 ali se bodo šele zaposlile v podjetju, če je podjetje na tem zaradi njihove strokovnosti ali izredne potrebe po zasedbi določenih delovnih mest izredno zainteresirano.

V primerih iz prejšnjega odstavka dodeljuje stanovanje delavski svet na predlog direktorja.

Kadar podjetje razpiše delovno mesto in v razpisu zagotavlja tudi stanovanje, mora tako stanovanje biti pred razpisom dodeljeno po določilu prejšnjega odstavka.«

1. odstavek 15. člena je dopoljen v toliko, da sklepa delavskega sveta o dodelitvi stanovanja ni potrebno izobesiti na vidnih mestih za 15 dni, ker je v tem primeru odločitev delavskega sveta dokončna.

Organi upravljanja so bili mnenja, da je nujno, da pravilnik o dodeljevanju stanovanj vsebuje tudi takšne določbe, ker smo že imeli v podjetju primere, da je bilo potrebno nujno zasesti delovno mesto, vendar nismo dobili delavca brez zagotovitve stanovanja. Takšni primeri so sedaj redki. V vsakem primeru bo pa moral delavski svet odločati o izjemni dodelitvi stanovanja.

K.-n.

Most iz aluminija

V Leningradu so v začetku letošnjega leta montirali prvi most, zgrajen iz aluminija, v Sovjetski zvezi. Konstrukcija je dolga 28 metrov. V tovarni je bila izdelana v enem kosu, narkar so jo prepeljali v center mesta in postavili preko kanala. To je 589. most v Leningradu, predstavlja pa eksperimentalno konstrukcijo, na kateri bodo proučevali nadaljnje možnosti izdelave mostov iz aluminija.

Naši upokojeenci

17. marca 1969 je bil upokojen Maks Rojko, nazadnje zaposlen v DE VZDRŽEVANJE OE ELEKTRO VZDRŽEVANJE, na delovnem mestu elektro mehanik.

Maks Rojko se je rodil 7. 4. 1910 v Gradišču v Slovenskih Goricah v obrtniški družini. Osemletko je končal v Gradišču. Šolanje je nadaljeval v Mariboru, kjer se je izučil za peka in slaščičarja. Prvič se je zaposlil v pekarni v Mariboru. Do pričetka vojne je delal v svojem poklicu. Med vojno se je prekvalificiral, postal je električar.

Pri nas se je zaposlil 2. 12. 1950, na delovnem mestu elektromonterja. Na tem delovnem mestu je delal do upokojitve.

Maks Rojko je bil med sodelavci znan kot velik veseljak. Poznala ga je domala vsa tovarna. Kamor je prišel Rojko, povsod se je kmalu začel vesel smeh. Vsakogar je znal nasmejati; nikoli ni bil slabe volje: takega smo ga poznali v tovarni in v naselju, kjer stanuje. Upamo, da bo tak ostal še dolgo, dolgo časa — vesel in vedno nasmejan!

Največji računalnik za proizvodni proces

V Burghausenu v Zvezni republiki Nemčiji so pred kratkim zgradili enega največjih sistemov za elektronsko upravljanje proizvodnega procesa. V proizvodni program, ki ga zajema elektronski računalnik, sodijo: aceten, etilen, lahko gorljivo olje, tekoče gorivo za dizel motorje in visokokvalitetni petrolkoks. Za centralno enoto so uporabili elektronski računalnik IBM-1800. V rafineriji je prek 100 merilnih mest, na katerih se, po posebnem programu, merijo temperature, pritiski, pretok, hitrosti, nivo, ipd. in dostavljajo v kontrolo in obdelavo centralnemu sistemu.

Japonski električni avtomobil

Nekaterim evropskim in ameriškim avtomobilskim tovarnam, ki si prizadevajo, da bi njihovi strokovnjaki skonstruirali ekonomičen in praktično uporaben avtomobil na električni pogon, se je sedaj pridružila še japonska firma Shibaura Electric. Javnosti je predstavila električno vozilo, ki se po zunanosti v ničemer ne razlikuje od običajnega osebnega avtomobila. Podatki nam povedo, da doseže japonski električni avtomobil hitrost 100 km/h, da razvije njegov motor 27 KM in da z enkratnim polnjenjem lahko prevozi 300 km.

DIT Kidričevo skrbno izvaja svoj program dela

V eni prejšnjih številkih smo že omenili nekaj aktivnosti društva inženirjev in tehnikov Kidričevo in takrat smo obljubili, da bomo o njihovem delu še kdaj spregovorili. To smo tudi dolžni storiti, ker se akcije vrstijo neprekinjeno.

Upravni odbor društva pod predstvom Vojteha Rajherja, dipl. inž. metal., marljivo izvršuje vse naloge, ki jih v programu dela za tekoče leto ni malo, skoraj preveč. Poleg redne društvene dejavnosti teče široko zasnovana akcija »Znanost delovnemu človeku«, kjer bodo člani DIT poskušali vsem delovnim ljudem približati kar največ koristnega in poučnega. Zelij si le odziva vseh članov našega kolektiva.

Tako je tudi bilo ob projekciji barvnega franc. strokovnega filma »100 kA elektrolizne peči v Noguère«, ko je bila sejna dvorana delavskega sveta skoraj premajhna. V tovarniškem glasilu lahko zasledimo vedno nekaj zanimivih sestavkov, posebej pripravljenih in izbranih, s poljudno znanstveno vsebino. Predvidena so tudi predavanja in medtem, ko bo številka izšla, bo mimo že prva strokovna ekskurzija, t.j. ogled tovarn IMPOL v Slovenski Bistrici in Mariborske livarne. Temu bo sledilo še več zanimivih akcij in UO DIT je prepričan, da bodo v kolektivu našle svoje mesto v najšir-

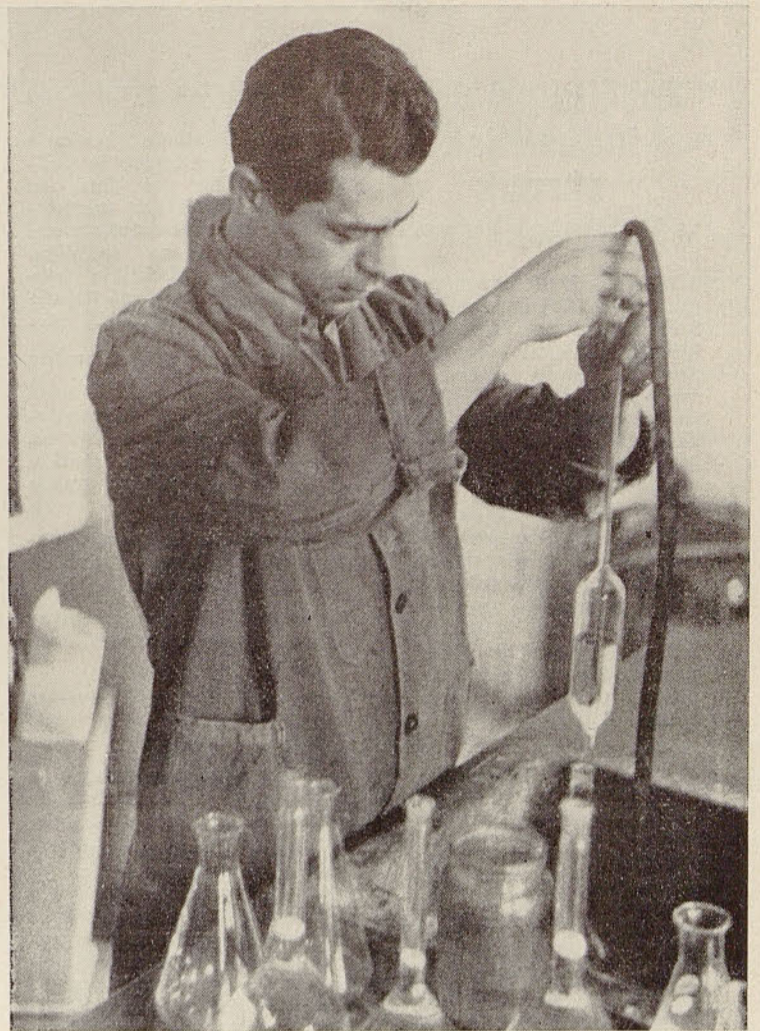
ših slojih. V ta namen je odmeril velik del sredstev iz prejete dotacije TGA.

Velik uspeh in napredek je doseglo društvo inž. in tehnikov tudi z novimi oblikami strokovnih dejavnosti. Lani vpeljani razgovori članov društva o konkretnih aktualnih problemih bodo, kot vse kaže, še bolj zaživel. Pogovarjali so se o pripravništvu, o izobraževanju v delovnih organizacijah in nazadnje o osnutku programa gospodarskega in družbenega razvoja občine Ptuj za razdobje 1969—1973. Pomembnost razgovora potrjuje sodelovanje predsednika skupščine občine Ptuj. Prav zadnji razgovor oziroma debatni večer je pokazal, da lahko društvo koristno deluje v širšem, t.j. občinskem prostoru, in to ne le zaradi tega, ker združuje skoraj ves tehnični strokovni kader na območju občine, ampak tudi zato, ker je v tem sestavu sposobno koristno delovati in tudi sodelovati pri reševanju marsikaterega pomembnega vprašanja.

Da je takšen razgovor oziroma debata vsem koristila, ni bilo težko ugotoviti in mu mora slediti še več takšnih in podobnih večerov.

To in vse ostale dejavnosti potrjujejo pravilno usmerjenost akcij DIT Kidričevo.

Bring

Danijel Golob pri analiziranju rdečega blata

Vedno več računalnikov v Evropi

V državah zahodne Evrope je bilo montirano v prvi polovici leta 1968 okrog 13.000 novih elektronskih računalnikov (podatki za celo leto še niso znani). Največji porast je zabeležila Velika Britanija, ki je v tem času montirala kar 3635 novih računalnikov ali 18,1% več kot v enakem obdobju leta 1967. Na drugem mestu so Belgija, Holandija in Luksemburg s skupnim povečanjem 11,3% (1482 računalnikov). Tretja je Zvezna republika Nemčija s porastom 10,3% ali s 4370 novimi računalniki (v prvem polletju 1967. leta je montirala 3963 računalnikov). Naslednja je Francija s porastom 8,1% oziroma s 3307 novimi enotami.

V Jugoslaviji imamo do sedaj okrog 100 montiranih elektronskih računalnikov, pri tem je samo v Beogradu montirano 26 računalnikov.

SKRIB ZA STARA LETA

V prejšnji številki Aluminija sem prebral članek pod zgornjim naslovom, ki je vseboval zelo koristno pobudo o tako imenovani odpravnini, avtorja članka čk. V ta namen se oglašam z željo, da bi podprl to pobudo.

Pogled na nekatere naše upokojeence, ko gredo v pokoj, ne daje nič kaj zavidno sliko; nekateri med njimi so revni, z nizko pokojnino itd. Vsi to vemo, zato ni treba tega še posebej ugotavljati. Vsa ta dejstva in omenjeni članek me je z zanimanjem pritegnil, da sem se pozanimal pri podjetjih v naši bližnji okolici, če je kje podjetje, ki je kaj naredilo za svoje upokojeence, tj. za tiste zasluzne delavce, ki gredo po 35 oziroma 40 letih trdega dela v zaslužen pokoj.

Iz zbranih podatkov v mari-borskem industrijskem bazenu o odpravnini je razvidno, da ni bilo podjetja, ki ne bi kaj storilo za svojega bodočega upokojenca.

Zbrani podatki so sledeči: TAM daje odpravnino po letih službe v tovarni; računajoč od 5 do 35 let službe v podjetju, dobi upokojenec od 1 do 3 plač.

Metalna: daje po letih službe v podjetju gotov delež okoli 30% plače in sindikat 30% in še zraven sindikalno darilo.

MTT daje eno mesečno plačo in paket blaga ter še sindikalno darilo.

Elko daje eno mesečno plačo in darilo sindikata.

Na drugih straneh se več nisem niti pozanimal, kajti že ti podatki dosti povedo.

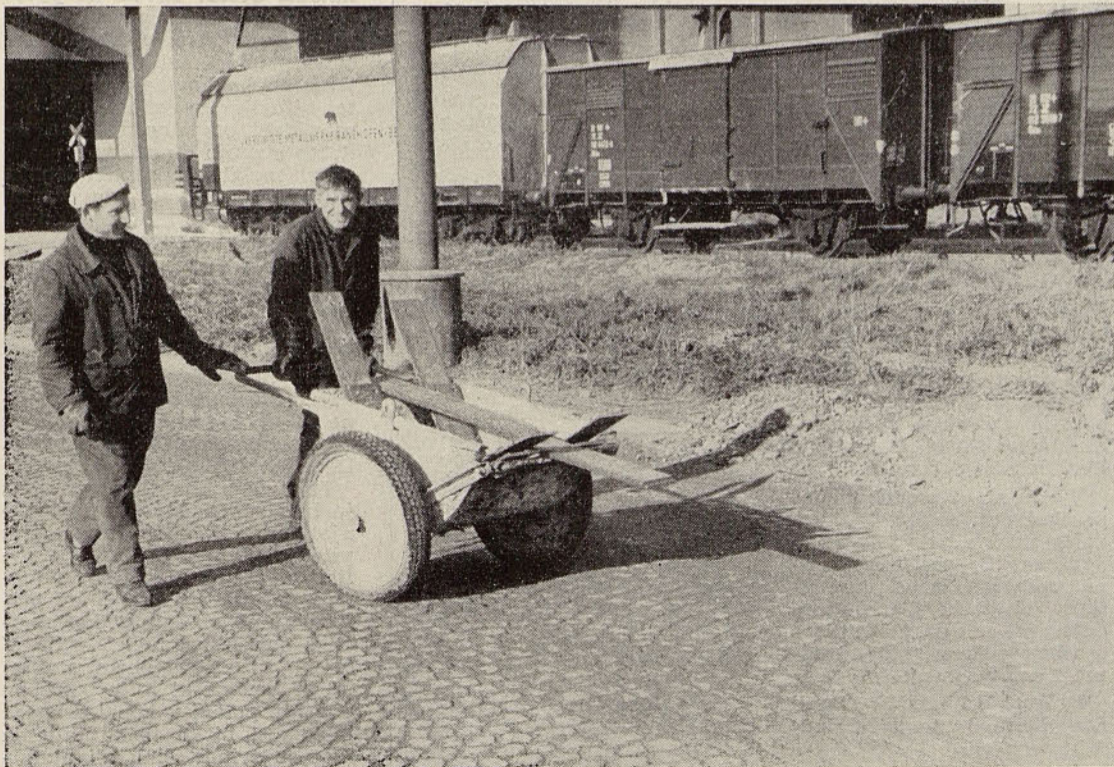
Iz navedenega je razvidno, da so nekatera podjetja v ta namen storila že dosti.

Naša tovarna pa morda ne bi ostala na taki ravni. Zakaj se ne bi pod našo streho rodila kakšna pametna zamisel (saj jih je bilo že več, toda bile so obsojene največkrat na neuspeh). Morda je za nekoga to nespametno, toda zamisli naj se tak človek, ki je že »poklicno«¹ proti vsemu, kako bi se lepo počutil, ko bi ob slovesu zapuščal podjetje z zagotovilom (v denarnici!), da mu odslej ne bo huda predla.

Človek, ki bi si odpravnino prihranil, bi si tudi v pokoji lahko marsikaj umislil, saj ni ravno dobro za vsakega, da bi živel tukaj v okolišju tovarne, ker bi verjetno brez dela bil kar hitro brez volje do vsega. Če bi pa imel možnost, da si s svojimi prihranki uredi kje svoj kotiček, kjer bi mu morda zaradi izgubljenega zdravja v podjetju, klima bolj ustrezala, bi se verjetno v svojih poznih življenjskih letih počutil bolj srečnega ter ne bi pomišljal na to, da je vsakomur le v nadlego.

Seveda bi se pojavilo tukaj dosti zapletenih norm, ki bi jih morali točno določiti, da ne bi prišlo do neprijetnih zapletljajev. V ta namen bi lahko vprašali za mnenje člane kolektiva z vprašalnikom in šele nato bi vedeli, ali so naši člani kolektiva za tako pobudo.

Zatorej, mislimo že v mladosti na jesenska leta našega življenja!

Na pomladanskem soncu

Dopisujte v ALUMINIJ

Zaščita pri delu v industrijskih obratih v Sovjetski zvezi

Izboljšanje delovnih pogojev kakor tudi odprava vzrokov nezgod pri delu in poklicnih boleznih štejejo v Sovjetski zvezi za eno najvažnejših državnih nalog, zaradi tega je ta kompleksna problematika iz področja zaščite pri delu z zakonom urejena.

Visoka vsebinska raven teh zakonov je okarakterizirana s težnjo po realizaciji možnosti nenevarnih (varnih) in zdravih delovnih pogojev za vsa delovna mesta industrijskih delavcev, še posebno poudarjena pa je v zakonih zaščita pri delu za žene in mladino.

Za osnovno pravilo velja v Sovjetski zvezi na področju gospodarske dejavnosti to: začetek obratovanja pogona oziroma začetek proizvodnje oziroma premostitev obrata v druge delovne prostore je možen s pismeno odobritvijo državnih uradov: tehnične inšpekcije, industrijske sanitarne inšpekcije in tehnične nadzorne službe.

Skrb za odstranitev napak — pomanjkljivosti in realizacija preventivnih varnostnih ukrepov sodijo v dolžnost vodstva podjetja oziroma obrata.

Člani delovnega kolektiva niso dolžni izvršiti nobenega dela, če bi bili pri tem podvrženi neposredni življenjski nevarnosti.

Za realizacijo potrebnih, vendar nevarnih del, so z zakonom predpisani dodatni ukrepi, kot npr. ustrezna zaščitna obleka, ustrezna zaščitna sredstva ter dodatna hrana, kar daje delavcem upravo podjetja na razpolago, povrhu tega še razne olajšave v obliki skrajšanja obveznega dnevnega delovnega časa, omejitve poklicne dejavnosti na določen čas in dodatnega dopusta.

S periodičnimi obratnimi kontrolami raziskujejo strokovne službe podjetja nevarne delovne procese in delovne pogoje, ki ogrožajo delovnega človeka, sočasno pa stremijo za odstranitev vseh nevarnosti oziroma za njihovo omejitev.

Nadaljnje izboljšanje delovnih pogojev v industrijskih kolektivih bazira tudi na široki elektrifikaciji, mehanizaciji in avtomatizaciji vseh vrst delovnih procesov, na izkoriščanju znanstvenih dosežkov in sodobnega tehničnega razvoja tehnoloških procesov.

Znanstveno raziskavo na področju zaščite pri delu forsirajo v veliki meri prek zelo razširjene mreže raznih specializiranih inštitutov za problematiko zaščite dela, za higieno dela in za poklicne bolezni. Razen tega obstajajo še inštituti za znanstvene raziskave za področje posameznih industrijskih vej.

Na višjih in srednjih strokovnih šolah je v učnem programu poudarjen pouk iz področja zaščite pri delu. Tudi te šole se ukvarjajo v okviru svojih možnosti z znanstveno raziskavo na področju zaščite, njihove znanstvene rezultate pa prek tiska popularizirajo na široki osnovi ne samo v strokovno znanstveni obliki, ampak tu-

di v poljudno znanstvenih člankih.

Zaradi kontrole izvajanja zakonskih predpisov iz področja zaščite pri delu, so osnovani v okviru ministrstev in upravnih služb razni referati-uradi za tehnično varnost, ki obdelujejo problematiko zaščite pri delu v okviru svojih področij.

Obseg nalog teh referatov vsebuje:

— ustvarjanje preventivnih ukrepov in izboljšav na sektorju tehnične varnosti in industrijske sanitarne službe v podjetjih,

— kontrolo izvajanja zakonskih predpisov, pravil in norm za zaščito pri delu,

— organiziranje izmenjav izkušenj med obrati oziroma podjetji,

— koordinacijo delovnega programa znanstvenih inštitutov,

— organiziranje tečajev in seminarjev za inženirje in tehnično osebje po obratih.

Vendar pa neposredna iniciativa za varne in zdrave delovne pogoje leži v podjetjih samih. Osnovne forme planiranja oziroma programirane zaščite pri delu v podjetjih določajo v pravilniku-dogovoru, ki je del kolektivne pogodbe, sklenjene vsako leto med upravo oziroma vodstvom podjetja in sindikalnim odborom.

V tem pravilniku je določeno izvajanje ukrepov za izboljšanje delovnih pogojev:

— nadaljevati z mehanizacijo in avtomatizacijo težkih in težjih del,

— modernizirati tehnološke postopke,

— izobraževati delavce zaradi vzorne delovne discipline in snage,

— povečati možnosti optimalnega zračenja delovnih prostorov,

— zmanjšati zapraševanja in pregrevanja delovnih prostorov,

— izboljšati osvetlitev delovnih mest,

— oskrbeti delovna mesta s sanitarnimi napravami v skladu z normami.

Uprava podjetja je dolžna:

— izvesti naloge tehnične varnosti in industrijske sanitarne službe,

— zadostno poučiti delavca o varnem delovnem postopku,

— zagotoviti potrebne sanitarne in higienske naprave,

— kontrolirati ekonomično uporabo zaščitnih sredstev in posluževanje varnostnih naprav.

Glavni inženir v industrijskem obratu je zadolžen za organizacijo službe zaščite pri delu in za kontrolo poteka in vsebine njenega dela. Njemu v pomoč so po obratih inženirji, specializirani v tej smeri, in posebno kvalificirani delavci.

V posameznih oddelkih so posebni poučni tečaji o pogojih zaščite pri delu in o nevarnostih poklicnih boleznih. Udeležba je za vse delavce obvezna. Razen tega delavcem nudijo instruktaze o varnem obnašanju na samem delovnem mestu.

Delavci, ki naj bi stregli komplicirane agregate in na-

prave, morajo dobro poznati navodila o varni strežbi.

Inženirji, tehniki in predelavci morajo biti po službeni dolžnosti dobro seznanjeni z najnovejšimi dosežki na področju tehnične varnosti na obveznih tečajih in seminarjih.

Z zakonskimi predpisi je določeno, da morajo biti vsi stroji oziroma strojne naprave, ki so proizvedeni v Sovjetski zvezi, opremljeni z osnovnimi varnostnimi napravami, in to še preden so v pogonu. Iz tega razloga te zahteve upoštevajo že v fazi projektiranja.

Za razvoj, izdelavo in preizkus novih strojev, ki so predvideni za serijsko proizvodnjo, je potrebna brez-pogojna predhodna odobritev Državne tehnične nadzorne službe, Državnega energetskega nadzorstva, Tehnične sindikalne inšpekcije in Državne sanitarne inšpekcije.

Izvajanje varnostnih predpisov kontrolirajo državni in družbeni kontrolni organi. Med državne organe prištevajo:

- Nadzorni odbor za industrijo,
- Rudarsko inšpekcijo,
- Plinsko inšpekcijo,
- Industrijsko energetsko inšpekcijo,
- Energetske nadzorstvo,
- Sanitarne inšpekcije.

Pri kršitvi obstoječih zakonov in predpisov lahko pristojni nadzorni organi pooblastijo vodstvo podjetja, da delavce, ki kršijo te predpise oziroma zakone na svojem delovnem področju, kaznujejo ne samo disciplinsko, marveč tudi denarno. V težjih primerih kršitve predpisov iz področja zaščite pri delu je vodstvo podjetja dolžno prijaviti kršitelja pristojnemu javnemu tožilu zaradi krivičnega pregona.

Obsežne naloge pri nadzorstvu na področju zaščite pri delu imajo tudi sindikati. Tehnična sindikalna inšpekcija ima pravico neovirano v dnevnem ali nočnem času vstopati v podjetje, torej na vsako delovno mesto, da bi kontrolirala delovne pogoje, delovne priprave in naprave.

Brez odobrenja pristojnih inšpekcijskih organov ni možno odpreti nobenega obrata niti oddelka niti ni možna izgradnja, preureditev ali rekonstrukcija.

Tehnični inšpektor ima pravico zaustaviti delo v proizvodnih obratih, na strojih ali strojnih napravah, če so vzroki ali nevarnost za obolenje delavcev. Odredbe tehnične inšpekcije o odpravi pomanjkljivosti so pravno obvezni ukrepi, za izvajanje le-teh pa je vodstvo obrata materialno in moralno odgovorno.

Posebno pozornost zasluži delo obratnih komisij za zaščito pri delu, katerih člani so izbrani iz vrst članov kolektiva na obratnih sestankih. Tudi naloga teh komisij obsega kontrolo izvajanja zakonov o zaščiti pri delu in ustreznih predpisov, prav posebno pa še kontrolo izvajanja predpisov o delovnem času, zaščiti žene in mladine. Te komisije sodelujejo tudi aktivno pri dajanju predlogov za izboljšanje sanitarnih higienskih delovnih pogojev v okviru svojega obrata.

Računajo, da dela danes v Sovjetski zvezi okrog dva milijona ljudi aktivno na področju zaščite pri delu.

(Po časopisu Betriebssicherheit.)

METALIZACIJA

Tehnološki postopek, ki ima za cilj osnovni kovini poboljšati njene uporabne lastnosti — vsaj na površini — je našel v aeronavtični, vesoljski in tudi v drugi industrijski tehniki zelo široko uporabno možnost.

Ta postopek se imenuje metalizacija in ga je leta 1967 prvi objavil dr. Njuel Kuk (Newell Cook) pri ameriški firmi »General Electric«. Od tega časa mnogi znanstveni laboratoriji kot tudi kovinski in strojni strokovnjaki širom sveta delajo in proučujejo, da bi ta postopek čimbolj izkoristili v praktične namene. Ocena vseh zainteresiranih je, da je uporaba mnogovrstna in perspektivna.

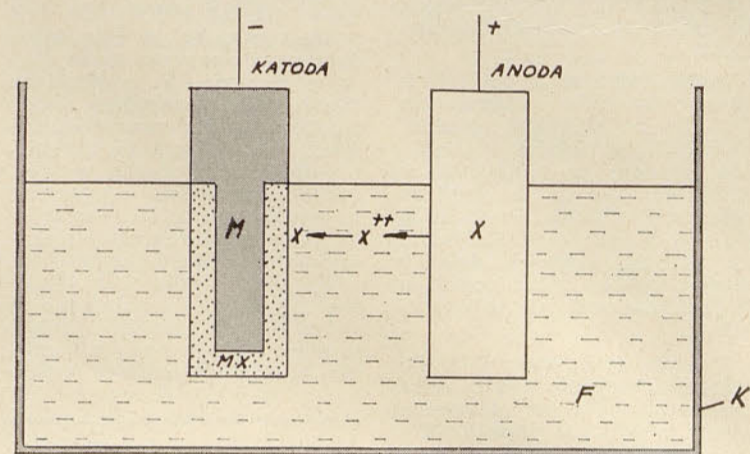
Metalizacija je torej postopek oziroma elektrolitski proces, ki

ki pa je ena od važnejših kovin za vesoljsko in letalsko industrijo.

Vendar se lahko aluminij s pomočjo metalizacijskega postopka difuzijski vnese v titan. Pri tem se tvori površinski sloj zlitine, ki titanu nudi večjo trdnost in boljšo odpornost proti oksidaciji.

Rezultati, ki se dobijo s postopkom metalizacije v drugih primerih, tudi niso nič manj impresivni.

Difuzijska metalizacija bakra z berilijem: bakrena žica, ki je metalizirana z berilijem, ima okrog 4 krat večjo trdnost od gole bakrene žice, večjo trdnostno stopnjo ter večjo odpornost proti oksidaciji, vendar za-

X = kovina, ki tvori oblogo
M = kovina, ki jo želimo metalizirati
F = raztopljene soli fluorida
K = kovinska posoda

se odvija pri visoki temperaturi, kjer se anoda in katoda nahajata v kovinski posodi (komori), ki je napolnjena z raztopljenimi solmi fluorida.

Za katodo lahko služijo sledeče kovine: železo, nikelj, kobalt, molibden, volfram, titanijski krom, baker in razne zlitine.

Za anodo pa služijo aluminij, silicij, mangan, vanadij, berilij, bor in drugi.

V času, ko enosmerna elektrika prehaja (glej sliko) od anode k katodi, ioni z anodne materiala prodirajo v površino katode in tvorijo »površinsko oblogo« (MX) oziroma »površinsko zlitino« na materialu, iz katerega je napravljena katoda. Sestav zlitine na površini kovine daje prednosti pred kovino v svoji originalni obliki.

Na primer, molibden je relativno lahka kovina, vendar pri tej difuzijski metalizaciji z borom dobi površino, ki ima trdnostno stopnjo diamanta.

Pri metalizaciji molibdena s silicijem opažamo, da vzdrži takšna »površinska obloga« dvakrat večjo temperaturo kot pa sam molibdenski del. Gola molibdenska žica, kadar se segreje v zraku na temperaturo okrog 700°, popolnoma »zgori« v nekaj minutah.

Laboratorijski pregledi na ta način tvorjene površinske zlitine ali obloge so pokazali, da je ta enakomerna in neporozna. Debelino lahko kontrolirajo.

Pred iznajdbo tega postopka je bilo več načinov za oblaganje kovine, ki so se leta in leta proučevali in v praksi uporabljali, vendar ne moremo nobenega od prejšnjih načinov primerjati po obsegu in koristnosti s postopkom metalizacije. V široko razpostranjenem postopku se kovina, ki jo je potrebno obložiti, potopi v kopel drugega metala z nizko točko taljenja (kot so svinec, cink ali aluminij). Ta metoda je omejena in se ne more uporabiti za titan,

drži svojo dobro električno prevodnost.

Ekperimentalno je tudi jeklo metalizirano z borom, in so pri tem dosegli ekstremno trde površine, ki so potrebne v proizvodnji ležajev in matric za kovanje.

Prav tako so opravili poskuse metaliziranja navadnega jekla s kromom in dobili odlične površine, ki so zelo odporne na korozijo in obrabo. Rezultati teh poskusov obetajo v perspektivi dobivanje cenenih materialov z vsemi lastnostmi kvalitetnega jekla.

Z nadaljnjo raziskavo in proučevanjem v tej smeri bodo sčasoma odkrili še druge možnosti uporabe na ta način metaliziranih materialov oziroma kovin, važnost uporabe se bo povečevala vedno bolj z ozirom na zahteve vesoljske dobe po čim trdnjših in kvalitetnejših ter cenenih materialih pri proizvodnji električnih aparatov, nuklearnih reaktorjev, vozil za podvodni promet, letal in rakete.

Po naročilu zmrznjene vodovodne cevi

Tisto, česar se bojijo vsi lastniki stanovanj, postaja v Angliji dobrodošel pripomoček pri manjših popravilih na vodovodnem omrežju. Iz jeklenke spuštijo v nylonsko manšeto, s katero obdajo vodovodno cev, curen tekočega ogljikovega dioksida. V manšeti nastane »suhi led« ogljikov monoksid, pri temperaturi -78°C pa kajpak tudi hitro zmrzne zamašek vode v cevi, ki je tako začasno lepo zaprta. Enocolsko cev zamrznejo v manj kot 5 minutah, ko pa je popravilo opravljeno, ustavijo dovod ogljikovega dioksida in ledeni zamašek se hitro odtaja.

ELEKTRIČNI TEMPERATURNI MERILCI

V kemični industriji je merjenje temperature zelo važna in pogosto tudi delikatna zadeva.

Električne meritve temperature delimo v dve skupini:

- merilniki, ki delajo na principu termoelementa,
- merilniki, ki delajo na principu spremembe upornosti.

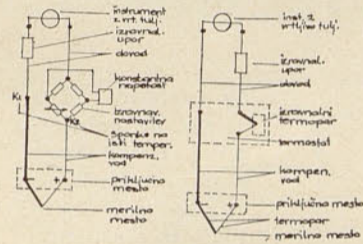
1. Termoelementi — termočleni

Merjenje temperatur s termoelementi bazira na fizikalnem pojavu, da dasta dve žici, zvarjeni na enem koncu, el. napetost določene velikosti v primeru, da je zvarjeni konec na višji temperaturi, kot nasprotni konec. Dve žici, ki ju želimo zvariti v termoelement, morata

temperatura °C	osnovna vrednost termo-napetosti U _s v mV	Dovoljeno odstopanje			
		absolutna napaka °C	napaka U v mV	absolutna napaka °C	relativna napaka v %
100	5,37	±3	±0,17	±3,0	±3,1
200	10,95	±3	±0,17	±1,5	±1,5
300	16,56	±3	±0,17	±1,0	±1,0
400	22,16	±3	±0,17	±0,8	±0,76
500	27,85	±3,6	±0,21	±0,72	±0,75
600	33,67	±4,3	±0,25	±0,72	±0,75
700	39,72	±4,7	±0,30	±0,67	±0,75
800	46,22	±5,2	±0,35	±0,65	±0,75
900	53,14	±5,6	±0,40	±0,62	±0,75

Tabela 1: Osnovne vrednosti toleranc termočlena Fe-konst po DIN 43 710 (primerjalna temperatura 0°C)

Termoelemente priključimo po prikazanih shemah št. 2 in 3 na el. merilne instrumente, npr. na instrument za vrtljivo tuljavico, na točkovni ali črtni registrirni instrument, pogosto pa tudi v mostični vezavi.

Sl. 3

Uporabnost termoelementov

Normalni termoelementi so zaščiteni s kovinskimi ali keramičnimi cevmi, kot to prikazuje slika 4.

Merjenje temperature s pomočjo termoelementov je v bistvu merjenje temp. razlike in zato mora biti temperatura hladnega konca termoelementa poznana in konstantna. Najčešče si v praksi tega ne moremo privoščiti. Kot nadaljevanje termoelementa uporabimo takoimenovani kompenzacijski vod, to je vod iz enakega materiala kot termoelement — torej ima isto upornost s spremembo temperature.

Za umerjanje merilne zanke uporabimo znan izvor napetosti, ki nam zamenja termoelement (v času umerjanja). Pri vgraditvi je potrebno paziti, da je instalacija položena tako, da se ne nabira kondenzna voda na mestih, kjer bi lahko nastopilo poslabšanje izolacije, t.j. med žilami termočlena oziroma obeh žil proti ohišju, kar bi vplivalo na točnost meritve. V primerih, kjer nastopajo močna el. polja, se instalacija izvede z oklopljenimi kablji.

2. Uporovni termometri

Merjenje temperature z uporovnim termometrom sloni na fizikalnem pojavu, da se spreminja upornost nekaterih elementov v odvisnosti od temperature. Največkrat se uporabljajo za izdelavo uporov navitja iz platine ali niklja. Navitja so izolirana v metalnem ohišju ali v steklu. Pri izvedbi instalacije moramo prav tako paziti na kondenzno vodo in na vse druge vplive medijev, ki bi zmanjšali izolacijsko upornost med vodniki in ohišjem. Pogosto so merilni upori v tekočini, (npr. transformatorsko olje ali sintetična izolacijska tekočina), ki

varuje merilni upor pred zunanjimi vplivi.

Tolerance, iz katerih se vidi napaka meritve, predpisujejo DIN norme in so prikazane v naslednji tabeli.

temperatura °C	osnovna vrednost upornosti R ₀ v Ω	Dovoljeno odstopanje			
		absolutna napaka °C	napaka R v Ω	absolutna napaka °C	relativna napaka v %
-200	18,53	±1,2	±0,5	±0,60	±2,7
-100	60,20	±0,7	±0,3	±0,70	±0,50
0	100,00	±0,3	±0,1	±	±0,10
100	138,50	±0,5	±0,2	±0,50	±0,14
200	175,84	±1,1	±0,4	±0,55	±0,23
300	212,03	±1,7	±0,6	±0,57	±0,23
400	247,06	±2,3	±0,8	±0,58	±0,32
500	280,93	±3,0	±1,0	±0,60	±0,36
600	313,65	±3,7	±1,2	±0,62	±0,38
700	345,21	±4,5	±1,4	±0,64	±0,41
750	360,55	±4,85	±1,5	±0,65	±0,42
800	375,55	±5,4	±1,6	±0,68	±0,43
850	390,38	±5,8	±1,6	±0,68	±0,41

Osnovne vrednosti toleranc merilnega upora Pt 100 po DIN 43 760.

Velikost merilnega upora je odvisna od minimalne in maksimalne temperature, ki jo želimo meriti. Za zelo točna merjenja se uporabljajo upori oziroma platine, ki imajo 100 Ohmov; taki precizni upori so obilni s steklom.

ki služi za povezavo merilnega upora in pokazalnega instrumenta,

- merilnega instrumenta z umerjevalnim uporom,
- izvora enosmerne napetosti.

Za umerjanje take merilne zanke pa uporabimo primerne kalibrirane upore za različne temperature, ki jih priključimo na mesto merilnega upora, z izravnalnimi upori pa nastavimo ustrezno vrednost na merilnem instrumentu.

(Prospekt ATM — Zagreb)

TRŠI OD DIAMANTA

Sovjetski znanstveniki so sintetizirali izredno trdno snov, ki prenese obremenitev 8 do 10 ton na kvadratni milimeter površine. Imenovali so jo elbor. V naravi tako trdne snovi ne najdemo, saj elbor prekaša celo diamant, ki je najtrši naravni material. Sinteza je tudi praktičnega pomena. Z njim bodo lahko obdelovali materiale, pri katerih je diamant odpovedal. Diamant namreč zgori že pri temperaturi 600 do 700°C in se pri tem spremeni v amorfni ogljik. Elbor pa vzdrži temperaturo do 1200°C, pri čemer še vedno ne spremeni svojih lastnosti.

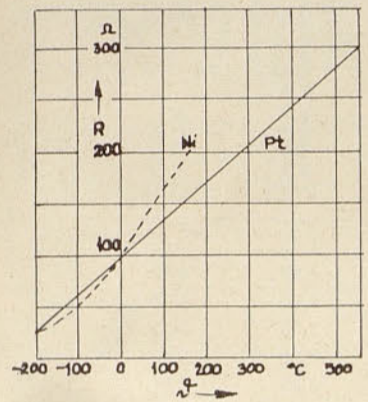
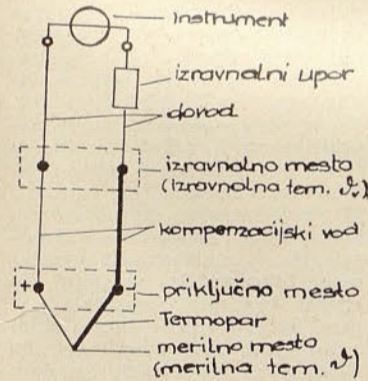

Diagram št. 1

biti v osnovnih sestavinah različni. Npr. ena iz železa, druga iz platine. Najpogosteje se uporabljajo za sestavo termoelementov naslednji osnovni elementi:

- Fe-konst (železo-konstantan),
- NiCr-Ni (nikelj-krom-nikelj),

Sl. 2

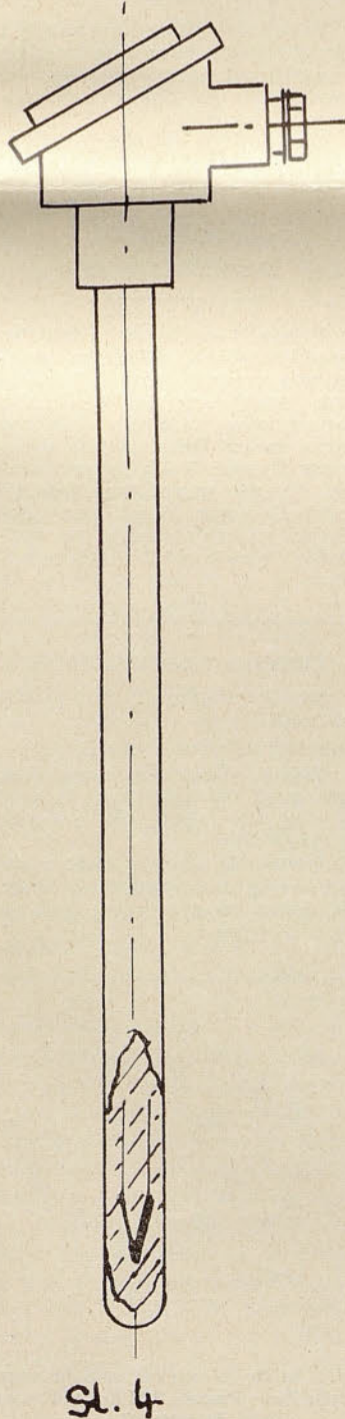
PtRh-Pt (platina rodij-platina).

Pri tem je vedno prvoimenovana kovinska žica pozitivni pol termoelektrične napetosti.

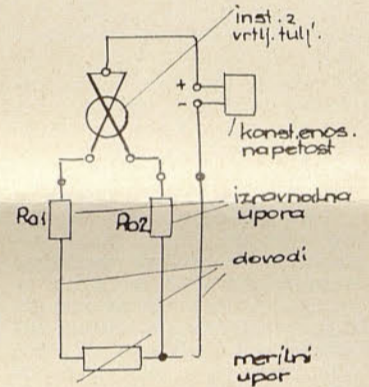
El. napetosti, ki jih dobimo od termočlenov pri različnih temperaturah, so prikazane v diagramu št. 1. Pri temperaturi 500°C dobimo na hladnih koncih termočlena Fe-konstantan 27,8 mV, NiCr-Ni 20,6 mV, PtRh-Pt 4,22 mV. Iz diagrama se vidi, da sta za merjenje nižjih temperatur prikladna Fe-konst in NiCr-Ni. Za merjenje višjih temperatur pa je prikladnejši termoelement PtRh-Pt.

Točnost merjenja temperatur s termočleni

Po DIN 43 710 (nemške industrijske norme) so dopustna odstopanja med termočleni in s tem v zvezi dopustne napake meritev naslednje:

Sl. 4

Sl. 5

Vezavo uporovnega termometra prikazuje slika 5.

Kot je razvidno iz sheme, se sestoji merilnik temperature iz:

Nakladanje katodnih blokov

